

UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU”
FACULTATEA DE DREPT
DEPARTAMENTUL DE ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC

TEZĂ DE DOCTORAT

INFRAȚIUNILE CONTRA PATRIMONIULUI
PRIN NESOCOTIREA ÎNCREDERII

REZUMAT

Conducător științific:

Prof. univ. dr.

VASILE DOBRINOIU

Doctorand:

Cătălina Miron

BUCUREȘTI

2012

Cuprinsul

INTRODUCERE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL I PATRIMONIUL CA VALOARE SOCIALĂ	8
Secțiunea 1_Patrimoniul și reflectarea sa în doctrina dreptului civil.....	8
Secțiunea a 2-a Conceptul de patrimoniu din perspectiva legii penale	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL al II-lea EVOLUȚIE, PREZENT ȘI PERSPECTIVE ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI PENALE A PATRIMONIULUI	10
Secțiunea 1_De la infracțiunile contra avutului obștesc la infracțiunile contra patrimoniului	10
Secțiunea a 2-a_Caracterizarea generală a infracțiunilor contra patrimoniului în Codul penal în vigoare din 1969	10
Secțiunea a 3-a Perspectivile de protecție penală a patrimoniului în Noul cod penal.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL III_ABUZUL DE ÎNCREDERE CA INFRAȚIUNE CONTRA PATRIMONIULUI PRIN ÎNȘELAREA ÎNCREDERII.....	11
Secțiunea 1_Abuzul de încredere în Codul penal 1969	11
Secțiunea a 2-a_Abuzul de încredere în Noul Cod penal	11
CAPITOLUL al IV-lea ABUZUL DE ÎNCREDERE PRIN FRAUDAREA CREDITORILOR.....	12
Secțiunea 1 Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor în prezent	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Secțiunea a 2-a_Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor în Noul cod penal.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

CAPITOLUL al V-lea BANCRUTA SIMPLĂ ȘI BANCRUTA FRAUDULOASĂ CA INFRAȚIUNI CONTRA PATRIMONIULUI PRIN ÎNȘELAREA ÎNCREDERII..... 13

Secțiunea 1_Generalități privind bancruta simplă și bancruta frauduloasă ..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 2-a Despre răspunderea penală în domeniul insolvenței **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 3-a Infrațiunea de bancrută simplă în Noul cod penal 14

Secțiunea a 4-a Bancruta frauduloasă ca infrațiune contra patrimoniului prin înșelarea încrederii 15

Secțiunea a 5-a Alte infrațiuni care încalcă regimul juridic instituit în domeniul insolvenței ..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

CAPITOLUL al VI-lea_GESTIUNEA FRAUDULOASĂ CA INFRAȚIUNE CONTRA PATRIMONIULUI PRIN ÎNȘELAREA ÎNCREDERII ....**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea 1_Gestiunea frauduloasă în Codul penal 1969 16

____Secțiunea a 2-a Gestiunea frauduloasă în Noul cod penal 16

CAPITOLUL al VII-lea ÎNSUȘIREA BUNULUI GĂSIT SAU AJUNS DIN EROARE LA FĂPTUITOR CA INFRAȚIUNE CONTRA PATRIMONIULUI PRIN ÎNȘELAREA ÎNCREDERII..... 16

Secțiunea 1_Însușirea bunului găsit în Codul penal în vigoare din 1969 **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 2-a_Însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor în Noul cod penal..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

CAPITOLUL al VIII-lea_ÎNȘELĂCIUNEA 17

Secțiunea 1_Înșelăciunea în Codul penal actual**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 2-a_Infracțiunea de înșelăciune în Noul cod penal.....**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

CAPITOLUL al IX-lea_ÎNȘELĂCIUNEA PRIVIND ASIGURĂRILE 19

Secțiunea 1_Domeniul asigurărilor – ca domeniu aflat sub protecția legii penale..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 2-a_Înșelăciunea privind asigurările în Noul cod penal**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

CAPITOLUL al X-lea_DETURNAREA LICITAȚIILOR PUBLICE...**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea 1Explicații preliminare**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 2-a_Deturnarea licitațiilor publice în Noul cod penal 20

CAPITOLUL al XI-lea EXPLOATAREA PATRIMONIALĂ A UNEI PERSOANE VULNERABILE ..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea 1_Justificarea incriminării**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 2 - a_Exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile în Noul cod penal..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

CAPITOLUL al XII-lea_ASPECTE DE DREPT COMPARAT PRIVIND INFRACTIUNILE CONTRA PATRIMONIULUI**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea 1Infracțiunile contra patrimoniului în legislația italiană 21

Secțiunea a 2-a_Infracțiunile contra proprietății în legislația belgiană ..**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a 3-a: Infracțiunile contra patrimoniului în legislația franceză **Eroare!**
Marcaj în document nedefinit.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 21

II. IMPORTANȚA ABORDĂRII TEMEI SUB ASPECT TEORETIC ȘI PRACTIC

La 22 iunie 2009 Guvernul României și-a asumat răspunderea pentru proiectul de cod penal. Prin acest gest politic, s-au creat premisele intrării în vigoare a acestui nou act normativ. În conformitate cu art. 446 din cadrul acestei construcții normative, codul urmează să intre în vigoare la data stabilită în legea pentru punerea sa în aplicare pe care Guvernul o va supune Parlamentului spre adoptare. Proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului Penal – art. 446 alin. 3 C.pen. ar fi trebuit să fie supus aprobării în termen de 12 luni de la data publicării Codului penal¹. În acest context, importanța abordării unei teme de acest tip este reflectată de necesitatea lămuriri noilor conținuturi legale pentru a se garanta aplicarea lor corectă după ce vor deveni active.

În doctrina de specialitate problematica legată de infracțiunile contra patrimoniului este des abordată dar departe de a fi epuizată, astfel încât o nouă cercetare să poate fi considerată utilă, datorită complexității problemelor observate în legătură cu acestea. Spre pildă, în materia infracțiunilor contra patrimoniului, în general există o diversitate de variante de clasificare a lor, prin raportare la diferite categorii de criterii.

Legiuitorul român, în Noul Cod penal a optat pentru o sistematizare a normelor de incriminare a faptelor contra patrimoniului în patru capitole, ținând seama de situațiile de fapt în care se pot găsi bunurile ca entități patrimoniale, cât și de caracterul sau natura acțiunilor ilicite prin care pot fi modificate aceste situații de fapt și indiferent de titularul lor: Capitolul I reglementează faptele de furt; Capitolul II cuprinde tâlhăria în varianta tip, tâlhăria calificată și pirateria; Capitolul III cuprinde incriminări ale unor faptele contra patrimoniului care se săvârșesc prin nesocotirea încrederii; în Capitolul IV au fost incluse fraudele patrimoniale săvârșite prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice, iar în Capitolul V “Distrușgerea și tulburarea de posesie”. De altfel această sistematizare nu reprezintă o premieră pentru legislația penală română, ci o revenire la tradiție: Codul penal de la 1864 sistematiza crimele și delictele proprietății pe 9 secțiuni; Codul penal de la 1936 prevedea crimele și delictele contra patrimoniului în Titlul XIV care cuprindea 4 capitole.

Infracțiunile contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii sunt și ele incluse în Legea nr. 286/2009. Între ele se regăsesc, în primul rând, faptele incriminate în Codul penal în vigoare cum sunt: abuzul de încredere, gestiunea frauduloasă, însușirea bunului găsit și înșelăciunea, dar, în același timp, la

---

¹ Aceste termene nu au fost respectate astfel încât la momentul finalizării prezentei lucrări, Noul Cod penal nu este încă în vigoare.

acestea au fost adăugate și alte fapte împotriva patrimoniului ale căror acțiuni ilicite se întemeiază pe nesocotirea încrederii și anume: abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice și exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile.

În ceea ce privește incriminările care au corespondent și în Codul penal în vigoare din 1969 au fost operate și unele modificări, menite a pune textele în situația de a răspunde mai bine necesității reprimării unor modalități de comitere a respectivelor fapte, evidențiate de practica judiciară. A fost introdusă și o nouă incriminare care privește abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor. Infrațiunea se poate comite în două modalități, fie prin fapta debitorului de a înșelăciuna, ascunde, deteriora sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor, fie prin achiziționarea de bunuri ori servicii, debitorul știind cu certitudine la momentul încheierii tranzacției că nu va putea plăti și producând astfel o pagubă creditorului.

Noile incriminări referitoare la înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice și exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile își găsesc justificarea în realitatea socială, căci ele vin să sancționeze fapte care au devenit din ce în ce mai frecvente în ultimii ani.

În ceea ce privește deturnarea licitațiilor publice, practica ultimilor ani a demonstrat că, nu în puține cazuri, participanții la o licitație publică au recurs a diferite manopere frauduloase, în scopul îndepărtării de la licitație a unor potențiali participanți, alterând astfel prețul de adjudecare.

În fine, prin incriminarea exploatării patrimoniale a unei persoane vulnerabile se dorește reprimarea unor fapte care au proliferat în ultimii ani și care au produs uneori consecințe sociale devastatoare pentru persoanele care le-au căzut victimă, fiind aproape zilnic semnalate în presă cazuri ale unor persoane în vârstă sau cu o stare de sănătate precară care au ajuns să își piardă locuințele în urma unor asemenea înțelegeri patrimoniale disproportionale.

Tot în acest capitol au fost aduse și infrațiunile bancrută simplă și bancrută frauduloasă preluate din legislația specială, adică din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței.

Toate aceste noi norme de incriminare vor fi cercetate atent astfel încât formulările lor să fie descifrate și corect interpretate în perspectiva în care ele vor dobândi și eficiență concretă. O atenție deosebită va fi acordată identificării unor corelații și diferențieri între infrațiunile analizate și alte infrațiuni din Noul Cod penal sau din legislația în vigoare în prezent.

III. STRUCTURA LUCRĂRII

Capitolul I al lucrării este dedicat analizei patrimoniului ca valoare socială, iar în prima secțiune sunt incluse și unele considerații privind această valoare socială și reflectarea sa în doctrina dreptului civil. În cadrul acestei doctrine se arată că drepturile subiective și obligațiile corelative, în funcție de natura conținutului lor, pot fi patrimoniale și nepatrimoniale, personale, adică fără conținut economic. Dreptul de autor reprezintă o categorie aparte deoarece el conferă titularului său prerogative personal-nepatrimoniale și patrimoniale deopotrivă². În același timp, drepturile patrimoniale pot fi drepturi reale sau drepturi de creanță³.

Cu referire la noțiunea de „patrimoniu”, sub incidența Codului civil român din 1864, în doctrina de specialitate arată că acesta nu includea o definiție a conceptului, deși termenul era folosit în cadrul mai multor instituții.⁴ Astfel, în legătură cu separația de patrimonii, la art. 781 și 784 C.civ. anterior era reglementat dreptul creditorilor persoanei decedate de a împiedica o confuziune a patrimoniului lăsat de decedat cu patrimoniul moștenitorului, în scopul de a se putea despăgubi din cel dintâi, fără a intra în concurs cu creditorii moștenitorului. Un alt text care utiliza conceptul era art. 1743 alin. 1 C.civ. anterior, care prevedea că în cazul în care creditorii și legatarii cereau separația patrimoniului defunctului, ei își conservau privilegiul asupra imobilelor succesiunii, în fața creditorilor, erizilor sau reprezentanților defunctului, prin inscripția acestui privilegiu, în termen de șase luni de la data deschiderii succesiunii. Dispoziții care interesau noțiunea de patrimoniu se regăseau și în Decretul nr. 31/1954 privind persoanele fizice și persoanele juridice⁵.

În considerarea acestei realități, Noul Cod civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009⁶ și intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, a ales varianta includerii între textele sale a unei definiții exprese a conceptului de „patrimoniu”.

Astfel, în art. 31 alin. 1 din Noul Cod civil se prevede că „orice persoană fizică sau persoană juridică este titulară a unui patrimoniu”, care cuprinde totalitatea drepturilor și obligațiilor care aparțin unei persoane. Un astfel de patrimoniu poate cuprinde mai multe mase patrimoniale, stabilite în condițiile legii, după caz: a) masa patrimonială de afectare – este acea diviziune a patrimoniului care cuprinde bunurile afectate exercitării unei profesii autorizate; b) masa patrimonială fiduciară – este acea diviziune a patrimoniului care cuprinde drepturile reale, de creanță, garanții ori alte drepturi patrimoniale transferate de către constitutor (cel care le transferă) către unu sau mai mulți fiduciar (cel/cei care le primesc), care le exercită într-un scop determinat; c) alte mase patrimoniale determinate potrivit legii.

---

² I. Filipescu, A. Filipescu, *Drept civil, Dreptul de proprietate și alte drepturi reale*, Editura Universul Juridic, București, 2006, p. 15.

³ J. Manoliu, Gh. Durac, *Drept civil, Drepturi reale principale*, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1994, p. 19.

⁴ P.M. Cosmovici, *Drept civil, Drepturi reale și obligații*, Editura ALL, București, p. 1.

⁵ Publicat în *Buletinul Oficial* nr. 8 din 30 ianuarie 1954, în prezent abrogat de Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009, publicată în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, ne. 409/10 iunie 2011.

⁶ Republicat în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 505 din 15 iulie 2011.

În acest fel, din modul în care este definită noțiunea, urmând discuțiile din doctrină în ceea ce privește compunerea, se precizează foarte clar că în patrimoniu intră drepturi și obligații patrimoniale, iar nu bunurile ca atare.

Mai mult, se acceptă teoria clasică a unicității patrimoniului întrucât atât persoana fizică, dar și persoana juridică sunt unitare, dar ea a fost compatibilizată cu nevoile vieții practice și cu ideea de divizibilitate a patrimoniului.

În acest fel, patrimoniul, conform Noului Cod civil, este unitar, dar este divizibil, în sensul că se fragmentează în mai multe mase patrimoniale, înțelese ca universalități juridice⁷. Divizarea patrimoniului este considerată ca fiind justificată de ideea unui scop și de activitate afectată aceluși scop, și pe cale de consecință există drepturi și obligații afectate acelei activități și aceluși scop.

Secțiunea a 2-a a capitolului privește reflectarea aceluiași concept în doctrina dreptului penal. Dacă, așa cum am arătat în secțiunea anterioară, în teoria dreptului civil se consideră că din punct de vedere juridic patrimoniul desemnează ansamblul drepturilor și obligațiilor cu conținut economic, evaluabile în bani, care aparțin unei persoane⁸. În definiție legală, patrimoniul, din punct de vedere al dreptului civil cuprinde totalitatea drepturilor și obligațiilor care aparțin unei persoane.

În accepțiunea legii penale, însă, noțiunea nu are același înțeles ca și în dreptul civil.

În dreptul penal noțiunea de patrimoniu în legătură cu infracțiunile care se pot comite împotriva acestuia are un înțeles mai restrâns și se referă la bunurile nu ca universalitate, ci în individualitatea lor susceptibilă de a fi apropiate de făptuitor prin mijloace frauduloase ori de a fi distruse, deteriorate, tănuite, gestionate fraudulos⁹, etc.

Aceasta datorită faptului că infracțiunea nu poate fi săvârșită împotriva patrimoniului ca universalitate de bunuri pentru că aceasta din urmă va exista întotdeauna indiferent de numărul sau valoarea bunurilor componente și chiar dacă subiectul nu posedă nimic ori numai datorii; nicio persoană nu poate fi lipsită de patrimoniu ci cel mult de unul sau mai multe din bunurile care compun patrimoniul său¹⁰. Acesta este motivul pentru care în literatura de specialitate s-a afirmat că denumirea corectă a grupeii de infracțiuni ar trebui să le aibă în vedere ca infracțiuni îndreptate contra bunurilor care fac parte din patrimoniu (patrimoniale) și nu ca infracțiuni contra patrimoniului¹¹.

---

⁷ V. Stoica, Intervenție la Conferința INPPA despre Noul Cod Civil din septembrie 2011.

⁸ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Drept civil român*, 1929, p. 845.

⁹ I. Pascu, M. Gorunescu, *Drept penal, Partea specială*, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 225.

¹⁰ Al. Boroi, *Drept penal, Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p. 181.

¹¹ I. Pascu, M. Gorunescu, *op. cit.*, p. 224.

Capitolul al II-lea al lucrării este intitulat „Evoluție, prezent și perspective în domeniul protecției penale a patrimoniului”, iar în prima sa secțiune include o incursiune în reglementarea penală a acestui domeniu de la „infracțiunile contra avutului obștesc la infracțiunile contra patrimoniului”. Cu ocazia acestei analize, s-a constatat că în Codul penal în vigoare din 1969, pornind de la forma sa inițială, infracțiunile contra patrimoniului au avut o evoluție marcată de schimbările sociale profunde cărora societatea românească și legislația după care aceasta s-a ghidat de-a lungul timpului a trebuit să le facă față. În forma sa inițială, Codul penal asigura o ocrotire diferențiată a patrimoniului, în Titlul III din partea specială a acestuia fiind definite infracțiuni contra avutului particular, iar în Titlul IV, infracțiuni contra avutului public sau obștesc. Această structură a rezistat până în anul 1996, adică până la adoptarea Legii nr. 140/1996 prin care au fost aduse modificări consistente codului penal în vigoare și în prezent¹².

În acest fel, în prezent, Codul penal în vigoare din 1969 definește o singură categorie de infracțiuni care afectează drepturile patrimoniale ale persoanelor în general – infracțiunile contra patrimoniului, în Titlul al III-lea din Partea specială. În continuarea cercetării, în secțiune distinctă, s-a procedat la o caracterizarea generală a infracțiunilor contra patrimoniului în Codul penal în vigoare din 1969, observându-se totodată că în doctrina de specialitate se acceptă faptul că ocrotirea patrimoniului este asigurată, în principal, de alte ramuri ale dreptului (dreptul civil, administrativ, muncii etc.), legea penală având numai un rol subsidiar în sensul că ea acționează atunci când se dovedesc ineficiente celelalte mijloace nepenale sau extrajudiciare, dar, în măsura în care este incidentă, legea penală constituie forma cea mai energică și mai eficientă de apărare a patrimoniului¹³.

---

¹² Publicată în Monitorul Oficial nr. 289 din 14 noiembrie 1996

¹³ I.Pascu, M. Gorunescu, op.cit., pag. 224.

În continuarea lucrării s-au analizat toate normele de incriminare din cadrul titlului rezervat infracțiunilor contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii. În legătură cu toate infracțiunile care au corespondent în legislația în vigoare, s-a ales soluția analizării deopotrivă a textului activ cu cel din noul cod pentru a facilita o înțelegere corectă a normelor juridice respective.

Astfel, în Capitolul al III-lea, intitulat Abuzul de încredere ca infracțiune contra patrimoniului prin înșelarea încrederii, în secțiunea 1 este cercetată infracțiunea, în reglementarea din Codul penal 1969. Pentru lămurirea elementelor specifice ale infracțiunii s-au utilizat elemente teoretice și practice dintre cele mai relevante în domeniu. În secțiunea a doua din același capitol, s-a avut în vedere reglementarea abuzului de încredere în Noul Cod penal. S-a observat că reglementarea se regăsește în art. 238 din Noul Cod penal și are următorul conținut: „Însușirea, dispunerea sau folosirea, pe nedrept, a unui bun mobil al altuia, de către cel căruia i-a fost încredințat în baza unui titlu și cu un anumit scop, ori refuzul de a-l restitui, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate”.

Din modul în care se preconizează să fie reglementat abuzul de încredere se poate observa că acesta va avea un conținut foarte apropiat de cel din Codul penal în vigoare.

Totuși, în Noul Cod penal a fost consacrată o nouă modalitate de comitere a faptei. Aceasta se realizează prin folosirea fără drept a unui bun încredințat cu un anumit scop, de către cel care l-a primit.

În concret, textul are în vedere, în primul rând, situația în care persoana nu avea dreptul de a folosi bunul (spre exemplu, un autovehicul este încredințat de către proprietar mecanicului în vederea efectuării unei reparații, iar acesta din urmă îl folosește pentru a face curse în interes personal ori al unor terți). În al doilea rând, textul legal vizează și situația în care cel ce a primit bunul are dreptul de a-l folosi, dar îl utilizează în alt scop decât cel pentru care i-a fost încredințat (de pildă, autorului îi este încredințat un autoturism pentru a face o plimbare, dar acesta îl folosește pentru a transporta bunuri a căror greutate depășește limita admisă pentru vehiculul respectiv)¹⁴.

Eroarea asupra caracterului ilicit al faptei este cea care înlătură imputabilitatea. Ea poate fi o eroare de fapt – autorul crede că se află în fața unui atac ce ar legitima o apărare, deși în realitate nu este așa (legitimă apărare putativă), considerând astfel că poate comite fapta în mod licit – ori o eroare de drept extrapenal (autorul crede că o anumită normă din dreptul civil referitoare la transferul dreptului de proprietate îi conferă dreptul de a vinde un anumit bun, el comițând în realitate un abuz de încredere) sau penal. Eroarea asupra

---

¹⁴ Expunere de motive la proiectul de Nou cod penal.

caracterului ilicit înlătură imputabilitatea doar atunci când este invincibilă. În situațiile în care această eroare este culpabilă ea poate fi valorificată doar ca o circumstanță atenuantă judiciară.

Reglementarea propusă de Noul Cod penal este diferită și de norma din art. 256 din Legea nr. 301/2004, în conformitate cu care se intenționa incriminarea, în variantă de bază, faptei de „însușire a unui bun mobil al altuia, deținut cu orice titlu, sau dispunerea de acest bun pe nedrept, ori refuzul de a-l restitui”. Fapta urma să se pedepsească cu închisoare strictă de la un an la 3 ani sau cu zile-amendă. În mod diferit față de viitoarea reglementare, în alin. 2 al art. 256 din Legea nr. 301/2004 se consacra o variantă asimilată cu cea de bază pe care nici Codul penal în vigoare nu o conține. Este vorba despre fapta de a schimba, în totul sau în parte, substanța sau calitățile mărfurilor încredințate spre transport.

Dacă schimbarea substanței sau a calităților mărfurilor încredințate spre transport s-a făcut prin folosirea de substanțe vătămătoare, pedeapsa urma să fie închisoarea strictă de la un an la 5 ani.

Aceeași pedeapsă urma să se aplice și în cazul în care fapta ar fi constat în distrugerea obiectele primite în gaj de către creditor.

Mai mult decât atât, textul din art. 256 din Legea nr. 301/2004 menținea în ultimul alineat prevederile din actualul art. 213 alin. 2 C.pen. în vigoare, declarat neconstituțional așa cum am arătat deja. „dacă bunul este proprietate privată, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Împăcarea părților înlătură răspunderea penală”.

Din analiza noastră reiese că textul preconizat de Legea nr. 301/2004 să incrimineze abuzul de încredere era unul care conținea mai multe variante normative decât actualul 213 C.pen. în vigoare, dar și decât art. 238 din Legea nr. 286/2009, Noul cod penal al României. Considerăm, însă că diferențele dintre texte nu sunt unele de substanță, întrucât comportamentele care urmau să reprezinte modalități normative exprесе sunt acoperite și de viitoarea reglementare, ele reprezentând modalități faptice pentru acestea.

Capitolul al IV-lea este dedicat analizei infracțiunii de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor. Cu ocazia cercetării acestei infracțiuni, s-a subliniat că în legislația actuală nu există nicio normă care să aibă o astfel de denumire și care să aibă un conținut apropiat de cel pe care fapta îl va primi în Noul Cod penal. Doar în Legea nr. 301/2004 care trebuia să intre în vigoare la un an de la data publicării și să devină cod penal, în art. 257 era înscrisă o normă de incriminare care îndeplinea aceste condiții, dar actul normativ numit nu a avut deloc activitate. Denumirea marginală era chiar „Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor”, iar infracțiunea consta în „Fapta de a ascunde, a deteriora, a distruge în totul sau în parte valori ori bunuri din patrimoniul propriu sau de a invoca datorii fictive ori alte acte în paguba creditorilor”. Fapta urma să se sancționeze cu închisoare strictă de la un an la 3 ani sau cu zile-amendă. În

alin 3 al aceluiași text legal se prevedea: „cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta persoanei care, deși se află în imposibilitate de plată, pretinde sau acceptă să i se pună la dispoziție mărfuri ori servicii, producând o pagubă creditorului”. Acțiunea penală urma, conform textului din art. 257 din Legea nr. 301/2004 urma să se pună în mișcare la plângerea prealabilă a părții vătămate, iar împăcarea părților să înlăture răspunderea penală.

Pornind de la realități constatate obiectiv, în art. 239 din Legea nr. 286/2009 este definită infracțiunea de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor, ca fiind „fapta debitorului de a înstrăina, ascunde, deteriora sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor”. Sancțiunea prevăzută pentru această faptă urmează să fie închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

Nivelul abstract de gravitate reflectate în sancțiune se menține și în cazul unei alte variante normative care constă în fapta persoanei care, știind că nu va putea plăti, achiziționează bunuri ori servicii producând o pagubă creditorului.

Acțiunea penală urmează să se pună în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în ambele situații.

În literatura juridică se arată că va putea săvârși această infracțiune o persoană care, având un credit de nevoi personale la o bancă și nemaiputându-și plăti ratele, își aruncă mașina personală într-o prăpastie pentru a împiedica executarea silită și pierderea mașinii¹⁵.

Capitolul al V-lea este rezervat infracțiunilor din domeniul insolvenței, în mod special bancruta simplă și bancruta frauduloasă, care sunt privite ca infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii. S-a observat că acestea sunt infracțiuni care se comit se fondul existenței unei situații premisă obligatorii – aceea a derulării unei proceduri de insolvență, în termenii stabiliți de Legea nr. 85/2006, Legea privind procedura insolvenței¹⁶. Din acest motiv, s-a considerat că este foarte important ca situația premisă să fie detaliată în prima secțiune a capitolului. În definiție legală, insolvența este acea stare a patrimoniului debitorului care se caracterizează prin insuficiența fondurilor bănești disponibile pentru plata datoriilor certe, lichide și exigibile. Insolvența este prezumată ca fiind vădită atunci când debitorul, după 90 de zile de la scadență, nu a plătit datoria sa față de creditor (prezumția fiind relativă). În schimb, insolvența este doar iminentă atunci când se dovedește că debitorul nu va putea plăti la scadență datoriile exigibile angajate, cu fondurile bănești disponibile la data scadenței.

---

¹⁵ V. Dobrinou, N. Neagu, op.cit., 2011, p. 234.

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359/2006. Pentru elaborarea acestui studiu a fost avută în vedere forma cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cele operate prin Legea nr. 169/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505/2010.

După conturarea amplă a situație premisă, secțiuni distincte se procedează la analizarea lor. În consecință, legea cadru, Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței este o lege specială extrapenală dar în conținutul căreia sunt incluse norme de incriminare (art. 143-147)¹⁷. Prin ele sunt definite infracțiuni ca: bancruta simplă, bancruta frauduloasă, gestiunea frauduloasă în domeniul insolvenței, delapidarea în domeniul insolvenței, înregistrarea unei cereri de admitere a unei creanțe inexistente și infracțiunea de refuz de a pune la dispoziția judecătorului sindic, administratorului judiciar sau lichidatorului a documentelor legal solicitate.

Infracțiunea de bancrută simplă în Noul cod penal urmează să fie definită în art. 240 N.C.pen., în conformitate cu care: „neintroducerea sau introducerea tardivă, de către debitorul persoană fizică ori de reprezentantul legal al persoanei juridice debitoare, a cererii de deschidere a procedurii insolvenței, într-un termen care depășește cu mai mult de 6 luni termenul prevăzut de lege de la apariția stării de insolvență, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

Mai mult, textul prevede în alineat distinct, alin. (2) și că „acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.”

Nu este vorba despre o noutate ca sub incidența legii penale să cadă acest tip de comportament. Textul art. 240 N.C.pen. este, în fapt, preluat din art. 143 din Legea nr. 85/2006¹⁸. În baza acestui articol, constituie infracțiunea de bancrută simplă și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă „neintroducerea sau introducerea tardivă, de către debitorul persoană fizică ori de reprezentantul legal al persoanei juridice debitoare, a cererii de deschidere a procedurii în termen, care depășește cu mai mult de 6 luni termenul prevăzut la art. 27”.

Pentru completarea laturii obiective a infracțiunii de bancrută simplă au fost identificate și unele cerințe esențiale¹⁹.

Prima cerință esențială este cea care impune ca rămânerea în pasivitate ce realizează elementul material să se întindă pe o durată minimă de 90 de zile plus 30 de zile plus 6 luni de la data constatării insolvenței.

Componenta de 120 de zile (90 plus 30) trebuie calculată în sistemul termenului „intermediar”, neincluzând și ziua în care debitorul ajunge în insolvență²⁰. Termenul de 6 luni prevăzut de art. 240 N.C.pen. aparține dreptului penal material. Din acest motiv, urmează ca în cazul său să fie aplicată regula în conformitate cu care „luna și anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care a început să curgă termenul”²¹.

---

¹⁷ Unele dintre aceste norme de incriminare vor fi abrogate odată cu intrarea în vigoare a Noului cod penal, Legea nr. 286/2009.

¹⁸ Text în vigoare la data elaborării prezentei lucrări.

¹⁹ Al. Boroi, C. Voicu, I. Molnar, M. Gorunescu, S. Corlățeanu, op. cit., pag. 126.

²⁰ C. Voicu, V. Stoica, M. Gorunescu, V. Lozneau, G. Ungureanu, V. Gheorghiu, op. cit., pag. 342.

²¹ Art. 154 C. pen.

A doua cerință esențială este aceea ca persoana să fi avut în mod real posibilitatea de a solicita intrarea în procedura insolvenței. Cerința are în vedere faptul că, dacă solicitarea aplicării procedurii „este împiedicată de cauze fortuite și inevitabile, fapta penală nu va mai exista”²².

O a treia cerință esențială este aceea ca cererea de deschidere a procedurii insolvenței să nu fi fost deja introdusă de către vreunul dintre creditori.

În literatura de specialitate s-a arătat că se va putea constata comiterea acestei infracțiuni în situația în care, de exemplu, un creditor al debitorului solicită deschiderea procedurii insolvenței. Judecătorul-sindic studiază situația financiară a debitorului și constată că acesta este în stare de insolvență de la o dată care depășește 90 de zile de grație de la neplata primei datorii certe, lichide și exigibile²³ plus 30 de zile și plus 6 luni așa cum prevede art. 240 N.C.pen. pentru existența infracțiunii de bancrută simplă.

La rândul său, bancruta frauduloasă reprezintă „(1) Fapta persoanei care, în fraudă creditorilor: a) falsifică, sustrage sau distruge evidențele debitorului ori ascunde o parte din activul averii acestuia; b) înfățișează datorii inexistente sau prezintă în registrele debitorului, în alt act sau în situația financiară sume nedatorate; c) înstrăinează, în caz de insolvență a debitorului, o parte din active se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 5 ani.” Și în cazul acestei infracțiuni, în temeiul alin. (2) al art. 241 N.C.pen. acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Așa cum am observat în cazul bancrutei simple, infracțiunea de bancrută frauduloasă este preluată într-o manieră fidelă din art. 144 din Legea nr. 85/2006. Acest text prevedea: „Constituie infracțiunea de bancrută frauduloasă și se sancționează cu închisoare de la 6 luni la 5 ani fapta persoanei care: a) falsifică, sustrage sau distruge evidențele debitorului ori ascunde o parte din activul averii acestuia; b) înfățișează datorii inexistente sau prezintă în registrele debitorului, în alt act sau în situația financiară sume nedatorate, fiecare dintre aceste fapte fiind săvârșite în fraudă creditorilor; c) înstrăinează, în fraudă creditorilor, în caz de insolvență a debitorului, o parte din active.”

Infracțiunea avea corespondent în Legea nr. 64/1995 pe care Legea nr. 85/2006 a înlocuit-o, dar și în Legea nr. 31/1990, Legea societăților comerciale, în art. 282, articol pe care, de asemenea, Legea nr. 85/2006 l-a abrogat.

În literatura de specialitate s-a apreciat că în norma din art. 143 alin. 2 din Legea nr. 85/2006 sunt incriminate următoarele categorii de fapte: la lit. a) fapte prin care se tinde la crearea aparenței scăderii activelor debitorului; la lit. b) fapte prin care se tinde la crearea aparenței creșterii pasivului debitorului; la lit. c) fapte prin care se tinde la scăderea volumului activelor (o scădere efectivă)²⁴.

---

²²M. Pașca, op. cit., p. 668.

²³S. Corlățeanu, Drept penal al afacerilor, Ed. Universul Juridic, 2008, p. 108.

²⁴L. Pârveu, Bancruta frauduloasă în reglementarea legii privind procedura insolvenței, în Revista de Drept Comercial nr. 12/2006, pag. 32.

Gestiunea frauduloasă este și ea analizată în continuare, prin raportare la reglementarea din Codul penal 1969, dar și la cea inclusă în Noul cod penal. În noua variantă, potrivit art. 242 N.C.pen., gestiunea frauduloasă, în varianta tip, constă în pricinuirea de pagube unei persoane, cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către cel care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri.

Prima variantă agravată presupune săvârșirea gestiunii frauduloase de către administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant sau prepus al acestora.

A doua variantă agravată constă în săvârșirea faptelor prevăzute la alin. (1) și (2) în scopul de a dobândi un folos patrimonial.

În concepția Noului Cod penal, ca și a celui actual, gestiunea frauduloasă este o infracțiune independentă, spre deosebire de sistemul altor legislații în care infracțiunea de gestiune frauduloasă este o formă a abuzului de încredere²⁵.

Totuși, spre deosebire de Codul penal 1969, incriminarea faptei de gestiune frauduloasă din Noul cod penal acoperă și una dintre variantele de specie reglementată în prezent de Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței. Avem în vedere varianta din art. 242 alin. 2 N.C.pen., în cazul căreia subiectul activ este, după caz, administratorul judiciar, lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant sau prepus al acestora.

În Capitolul al VII-lea este cercetată însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor ca infracțiune contra patrimoniului prin înșelarea încrederii și se observă că în noul cod aceasta este prevăzută la art. 243 și constă în fapta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit autorităților sau celui care l-a pierdut sau de a dispune de acel bun ca de al său.

Conform alin. (2), constituie infracțiune și însușirea pe nedrept a unui bun mobil ce aparține altuia, ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului, sau nepredarea acestuia în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține.

Din modul în care Noul Cod penal definește infracțiunea se poate observa că există foarte multe elemente identice cu cele indicate de Codul penal 1969. Diferențele constau, în primul rând, în denumirea normei de incriminare, care în noul cod va acoperi și varianta normativă a însușirii bunului ajuns din eroare la făptuitor. Mai mult, prin noul text de incriminare s-a corectat și o problemă semnalată de către doctrină cu privire la textul din art. 216 C.pen. 1969. Problema viza tot varianta bunului ajuns din eroare la făptuitor, la care elementul material constă în acțiunea de însușire a bunului de către posesorul din eroare. Aceasta înseamnă că bunul se află la posesor, dar el depășește sfera atribuțiilor pe care le implică posesia, în sensul că desfășoară activități care evidențiază luarea în stăpânire a bunului, ca de exemplu, consumare,

---

²⁵ I. Lascu, Gestiunea frauduloasă și delapidarea. Criterii de diferențiere, Dreptul nr. 7/2004, p. 120-132.

transformare, înstrăinare, distrugere etc. Din interpretarea dispozițiilor legale s-ar ajunge la concluzia că simpla posesie, chiar mai mare de 10 zile, nu ar constitui infracțiune. Se poate întâmpla chiar ca posesorul să cunoască pe adevăratul proprietar sau posesor al bunului, dar având în vedere că el nu își însușește bunul și ținând cont că nici textul de lege nu interzice în mod expres, deținerea unui bun ajuns din eroare în posesia făptuitorului, fapta lui nici în această situație nu va fi infracțiune. În acest context, doctrina constata că se impune o modificare a textului art. 216 alin. (2) C. pen., în sensul instituirii unui termen de restituire și în acest caz²⁶. Aceasta deoarece, în lipsa unui termen de restituire sau încunoștințare a autorităților, se consideră că se poate ajunge la situația ca, atâta vreme cât nu a fost săvârșit un act de luare în stăpânire a bunului ajuns din eroare în posesia făptuitorului bunul să poată fi păstrat oricât, iar atunci când făptuitorul se complăce în pasivitate, ori nefiind cunoscut nu i se cere restituirea bunului, acel bun să nu fie chiar niciodată restituit²⁷.

Capitolul al VIII-lea este dedicat analizei infracțiunii de înșelăciune, în prima secțiune, în reglementarea actuală, iar în cea de-a doua prin raportare la textul din Noul Cod penal.

Se observă cu această ocazie că în Noul cod penal, soluția aleasă pentru incriminarea înșelăciunii este diferită de cea promovată de Codul penal 1969. Aceasta deoarece legiuitorul a definit o infracțiune de înșelăciune simplă (art. 244 N.C.pen.) și mai multe variante normative noi prin raportare la reglementarea anterioară înscrise în texte legale distincte: înșelăciunea privind asigurările (art. 245 N.C.pen.), deturnarea licitațiilor publice (art. 246 N.C.pen.) și exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (art. 247 N.C.pen.).

În acest fel, varianta tipică a înșelăciunii se regăsește în art. 244. N.C.pen. și are următorul conținut: „(1) Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Înșelăciunea săvârșită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(3) Împăcarea înlătură răspunderea penală”.

După cum se observă, s-a ales soluția ca fapta ce corespunde ca denumire infracțiunii din art. 215 C.pen. 1969 să se refere doar la varianta de bază din alin. 1 al articolului citat și la varianta agravată din alin. 2 al aceluiași articol. În același timp, variantele speciale din art. 215 alin. 3 și 4 C.pen. 1969 nu se mai regăsesc printre variantele normative ale noii reglementări a înșelăciunii. În

---

²⁶ Al. Boroi, op. cit., p. 255.

²⁷ T. Toader, op.cit., p. 208..

opinia noastră, însă acest lucru nu este de natură să conducă la concluzia că faptele au fost dezincriminate, deoarece ele pot fi sancționate și în continuare, ca modalități faptice ale infracțiunii din art. 244 N.C.pen.

Totuși, nu putem să nu constatăm că se înclină balanța mai mult în sensul abținerii legii penale de a interveni în relațiile comerciale în care se utilizează titluri de valoare. Afirmatia se bazează și pe împrejurarea că în Proiectul de lege de punere în aplicare a Noului cod penal se procedează la scoaterea expresă a infracțiunii de pericol definită în prezent de art. 84 alin. 1 pct. 2 din Legea nr. 59/1934²⁸ de sub incidența legii penale. În acest proiect, se prevede că articolul 84 va avea următorul cuprins: „(1) Constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 1000 lei la 20000 lei : a) emiterea unui cec fără autorizarea trasului; b) emiterea unui cec căruia îi lipsește unul din elementele esențiale cerute de alineatele (1), (2), (3) și (5) ale art. 1 și art. 11; c) Emiterea unui cec contrar dispoziției ultimului alineat al art. 6. (2) Constatarea și sancționarea contravențiilor prevăzute în alineatul 1 se face de către organele de poliție. Prevederile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția art. 28 și 29, se aplică în mod corespunzător.”

În acest fel, Legea nr. 59/1934 va mai defini o singură infracțiune, cea de la art. 85, care va avea următorul cuprins: „emiterea fără drept de cecuri circulare constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amendă.”

După cum se observă din textele legale citate anterior, fapta de a completa o filă cec cu o sumă mai mare decât permite disponibilul din cont nu va mai avea semnificație penală după intrarea în vigoare a Noului cod penal și, implicit, a Legii de punere în aplicare a acestuia. Cu toate acestea, în opinia noastră, în măsura în care mijlocul fraudulos prin care s-a realizat inducerea în eroare și paguba este o filă cec ce conține o astfel de inadvertență, nu există niciun motiv pentru care fapta să nu fie încadrată ca infracțiune de înșelăciune, și aceasta chiar prin raportare la art. 244 alin. 2 N.C.pen. – prin utilizare de mijloc fraudulos. Împrejurarea că mijlocul în sine și-a pierdut caracterul de infracțiune nu împiedică reținerea variantei agravate a înșelăciunii. Acest fapt va face ca precizarea „dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni” din alin. 2 al art. 244 N.C.pen. să nu mai aibă valoare în astfel de situații concrete. De altfel, modelul pe care îl propunem este cel care în prezent este folosit pentru a rezolva cazurile în care titlul de valoare completat cu o sumă mai mare decât permite disponibilul din contul bancar este un ordin de plată și nu o filă cec²⁹.

O altă diferență importantă între reglementarea din art. 244 N.C.pen. și cea din art. 215 C.pen.1969 este raportată la situația sancționării infracțiunii.

---

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 100 din 1 mai 1934.

²⁹ T. Medeanu, B. Medeanu, Înșelăciunea cu cecuri și bilete la ordin, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 2004, p. 196 și următ.

Astfel, dacă în reglementarea nouă sancțiunea este de la 6 luni la 3 ani (pentru varianta de bază) și de la unu la 5 ani (pentru varianta agravată), în reglementarea în vigoare din 1969 sancțiunile pentru variantele corespunzătoare acestora sunt 6 luni la 12 ani și respectiv 3 la 15 ani.

În același timp, tot cu privire la sancționare, Noul cod penal prevede că împăcarea părților înlătură răspunderea penală (art. 244 alin. 3), fapt ce nu este posibil sub incidența Codului penal 1969.

În capitolul al IX-lea este investigată înșelăciunea privind asigurările, care conform art. 245 N.C.pen. are următorul conținut: „(1) Distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat împotriva distrugerii, degradării, uzurii, pierderii sau furtului, în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, suma asigurată, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Fapta persoanei care, în scopul prevăzut în alin. (1), simulează, își cauzează sau agravează leziuni sau vătămări corporale produse de un risc asigurat, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(3) Împăcarea înlătură răspunderea penală.”

Incriminări similare se găsesc și în art.642 C. pen. italian, art. 219 C. pen. portughez, § 272 C. pen. norvegian etc.

Din observarea conținutului legal al infracțiunii, se poate observa că aceasta are două variante de incriminare: o variantă tip, de bază, prevăzută de alin. 1 al art. 245 N.C.pen. și o variantă atenuată (alin. 2), în timp ce alin. 3 cuprinde elemente care se referă la cauza de înlăturare a răspunderii penale și care există în cazul în care între părți intervine împăcarea. Prin raportare la nivelul de gravitate stabilit abstract pentru infracțiunea de înșelăciune în forma de la art. 244 N.C.pen., se observă că variantele se află pe același plan. Situația este inversată doar dacă se ține cont de faptul că varianta de bază de la înșelăciunea privind asigurările ce trebuie raportată la varianta agravată a înșelăciunii de drept comun, iar varianta atenuată a aceleiași reglementări speciale, la varianta de bază a faptei de drept comun.

Din această perspectivă, opțiunea legiuitorului de a crea o incriminare distinctă care să se refere la înșelăciunea din domeniul asigurărilor se justifică numai prin faptul că eficiența sub aspectul prevenției generale este mai ridicată în măsura în care există o reglementare special dedicată.

Faptul că s-a creat o normă de acest tip nu echivalează cu incriminarea în premieră a faptelor pe care legiuitorul le-a stabilit ca element material. Toate comportamentele pe care art. 245 N.C.pen. le definește ca fiind infracțiuni pot fi încadrate ca atare și prin raportare la prevederile art. 215 C.pen. 1969 pentru că pot reprezenta modalități factice ale variantelor de incriminare din textul legal citat.

Raportându-ne din nou la prevederile art. 245 N.C.pen., observăm că elementul principal care face diferența între înșelăciunea de la art. 244 N.C.pen.

și aceasta este situația premisă. Afirmatia vizează faptul că infracțiunea presupune cu necesitate preexistența unui contract de asigurare. În acest fel, infracțiunea nu se poate comite decât în contextul presupus de desfășurarea unei activități de asigurare.

Având în vedere modul în care cele două variante normative sunt formulate, credem că ele urmăresc sistematizarea clasică din domeniul dreptului civil, în care asigurările sunt clasificate în funcție de obiectul la care se referă în asigurări de bunuri și asigurări de persoane³⁰.

În cazul asigurării de persoană, asiguratorul se obligă ca, la producerea evenimentului asigurat, să plătească o sumă asigurată. Suma asigurată va fi achitată asiguratului sau beneficiarului desemnat de acesta, iar când asiguratul ar deceda și nu s-a desemnat un beneficiar, atunci suma asigurată va fi achitată moștenitorilor asiguratului, în calitate de beneficiari. În egală măsură este posibil ca asiguratul să îl desemneze pe beneficiar în momentul încheierii contractului, în cursul executării acestuia printr-o declarație scrisă comunicată asiguratorului ori prin testament.

Se afirmă că asigurarea de persoane poate îmbrăca forma asigurării asupra vieții sau asigurării pentru cazuri de accidente. Când asigurarea se face pentru caz de deces contractul poate fi încheiat pe o durată determinată (asiguratorul va achita suma dacă moartea a intervenit în acest interval de timp) sau până la sfârșitul vieții asiguratului.

Asigurarea de bunuri poate privi fie bunuri individualizate, fie grupe de bunuri fiind posibil să fie asigurate și bunuri viitoare. În acest caz, obligația asiguratului este să întrețină bunul asigurat în bune condiții și în conformitate cu dispozițiile legale, în scopul prevenirii producerii evenimentului asigurat. Sub acest aspect, asiguratorul are dreptul să verifice modul în care bunul asigurat este întreținut. Suma asigurată nu poate depăși valoarea bunului, deoarece în acest fel s-ar stimula interesul asiguratului de a se produce evenimentul.

În considerarea acestor clasificări, putem afirma că în cazul faptei de la art. 245 alin. 1 N.C.pen. este vorba despre o asigurare de bunuri, în timp ce la alin. 2 asigurarea este una de persoană.

Capitolul al X-lea abordează problematica ocazionată de infracțiunea de deturnare a licitațiilor publice în Noul cod penal. Cu privire la aceasta, încă din expunerea de motive care a însoțit Noul cod penal, Legea nr. 286/2009 se preciza că „în ceea ce privește deturnarea licitațiilor publice, practica ultimilor ani a demonstrat că, nu în puține cazuri, participanții la o licitație publică au recurs a diferite manopere frauduloase, în scopul îndepărtării de la licitație a unor potențiali participanți, alterând astfel prețul de adjudecare”.

Pe acest fond, norma de incriminare din art. 246 N.C.pen. are următorul conținut: „fapta de a îndepărta, prin constrângere sau corupere, un participant de

---

³⁰ E. Safta Romano, op. cit., p. 257.

la o licitație publică, ori înțelegerea între participanți pentru a denatura prețul de adjudecare se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.”

Capitolul al XI-lea încheie seria analizelor asupra textelor de incriminare cu cel din art. 247 N.C.pen.. care incriminează sub denumirea „Exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile” următoarele comportamente: „(1) Fapta creditorului care, cu ocazia dării cu împrumut de bani sau bunuri, profitând de starea de vădită vulnerabilitate a debitorului, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității, ori relației de dependență în care debitorul se află față de el, îl face să constituie sau să transmită, pentru sine sau pentru altul, un drept real ori de creanță de valoare vădit disproporționată față de această prestație, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Punerea unei persoane în stare de vădită vulnerabilitate prin provocarea unei intoxicații cu alcool sau cu substanțe psiho-active în scopul de a o determina să consimtă la constituirea sau transmiterea unui drept real ori de creanță sau să renunțe la un drept, dacă s-a produs o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.”

Legiuitorul român a ales ca în art. 247 N. C.pen. să incrimineze exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile. Precizăm că nu este vorba despre „exploatarea unei persoane”, definită prin art. 182 N. C.pen. prin care se înțelege: „a) supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat; b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; c) obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală; d) obligarea la practicarea cerșetoriei; e) prelevarea de organe în mod ilegal”. Ceea ce a fost avut în vedere la elaborarea art. 247 N. C.pen. este exploatarea patrimonială a acestei persoane vulnerabile, deși trebuie să admitem că riscul de confuzie între cele două concepte este unul destul de mare. Este adevărat că cele două concepte sunt apropiate ca și conținut prin raportare la unele dintre componentele acestuia, dar suprapunerea nu este perfectă. Din acest motiv, apreciem că s-ar fi impus o modificare a denumirii infracțiunii astfel încât riscul de confuzie să nu mai fie atât de mare.

În formularea propusă de art. 247 N. C.pen., infracțiunea are două variante de reglementare, una tip și una agravată.

În Capitolul al XII-lea sunt incluse unele elemente de drept comparat, cu accent special pe reglementările din Italia, Belgia și Franța.

Lucrarea se încheie cu concluzii și propuneri de lege ferenda.

În cadrul acestora, din cercetarea derulată pe parcursul capitolelor anterioare se consideră că rezultă în mod neechivoc faptul că noua reglementare a infracțiunilor contra patrimoniului inclusă în Legea nr. 286/2009 este una modernă și prin care se încearcă o corectare a unora dintre deficiențele semnalate în ceea ce privește titlul echivalent din Codul penal 1969.

Contribuția lucrării de față la dezvoltarea domeniului este aceea că se ea se constituie între primele monografii centrate pe studierea grupei de infracțiuni împotriva patrimoniului prin înșelarea încrederii din Noul Cod penal. Cu ocazia derulării cercetării de față au fost făcute unele observații.

În primul rând, s-a renunțat la reglementarea infracțiunilor contra patrimoniului într-un titlu lipsit de subdiviziuni, preferându-se varianta divizării sale în capitole. Această structurare expresă legală permite o mai bună identificare a valorii sociale protejată în mod special prin normele de incriminare care alcătuiesc titlul. În mod special, infracțiunile contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii se constituie ca un grup care își preia normele de incriminare deopotrivă din Codul penal în vigoare, din legislația specială incidentă în domeniu: ex. Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, dar include și norme de incriminare noi, care nu își găsesc echivalentul în legislația în vigoare.

A fost observat, de asemenea, că în mod firesc, aceste noi norme de incriminare au rolul de a include în mod expres sub incidența legii penale comportamente care tind să se transforme în fenomene de o gravitate deosebită și care trebuie prevenite și combătute prin intermediul celor mai severe dintre sancțiunile juridice – pedepsele. Este vorba despre faptele de înșelăciune privind asigurările, despre deturnarea licitațiilor publice, dar și despre faptele de exploatare patrimonială a unei persoane vulnerabile. Considerăm că incriminarea expresă a faptelor de acest tip este o soluție favorabilă pentru realizarea interesului de protecție a valorilor sociale prin intermediul legii penale. Este adevărat că faptele de acest tip pot fi sancționate și în prezent, ca variante faptice ale unora dintre variantele normative ale infracțiunilor definite de Codul penal în vigoare sau de legislația specială, dar eficiența sub aspectul realizării dezideratului de prevenție generală a comiterii faptelor de acest tip este, fără îndoială, mai ridicată în condițiile incriminării exprese. În acest fel, legea penală își confirmă odată în plus rolul de instrument de asigurare a echilibrului societății prin aceea că își pune sancțiunile în slujba combaterii unor fenomene grave și acute care tind să afecteze valori importante pentru toți membrii acesteia.

S-a observat și soluția adoptată de legiuitor de preluare în Noul cod penal a două dintre infracțiunile din domeniul dreptului penal al afacerilor – bancruta simplă și bancruta frauduloasă. Considerăm că în acest fel a crescut importanța celor două norme de incriminare care se regăsesc în prezent în Legea nr. 85/2006 prin aceea că situarea în codul penal le conferă maximul de stabilitate și de generalitate pe care îl are și acest tip de act normativ.

O altă observație care se poate face asupra cadrului de reglementare a infracțiunilor contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii privește aspectele de drept procesual penal. Toate textele de incriminare care alcătuiesc capitolul dedicat reglementării infracțiunilor contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii prevăd că punerea în mișcare a acțiunii penale se face din oficiu, dar

împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Prevederea am corelat-o de fiecare dată cu cea din art. 159 alin. 1 N.C.pen., în conformitate cu care „împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres”. Cu alte cuvinte, lipsa plângerii prealabile nu reprezintă o cauză care să înlătore răspunderea penală în acest caz, deoarece acțiunea penală se va pune în mișcare din oficiu, nefiind făcută nicio precizare în sens contrar. Situația este radical diferită față de soluția codului penal în vigoare la care acțiunea penală se pune în mișcare, de regulă, din oficiu, iar împăcarea părților nu are nicio relevanță în aceste cazuri. Singura normă care prevede urmărirea la plângere prealabilă a uneia dintre infracțiunile contra patrimoniului din codul penal actual este cea de la art. 210 care are în vedere strict anumite situații în care poate fi comisă infracțiunea de furt dar care nu are corespondent în Legea nr. 286/2009.

O modificare importantă constă și în aceea că în grupa infracțiunilor contra patrimoniului din Noul cod penal nu se mai regăsește infracțiunea de delapidare (art. 215¹ C.pen. 2009). Aceasta nu semnifică o dezincriminare a comportamentelor care alcătuiau elementul material al infracțiunii, întrucât echivalentul incriminării din legislația actuală se regăsește în art. 295 N.C.pen. și o califică drept infracțiune de serviciu. În esență, sub noua reglementare se va realiza o răsturnare a ordinii valorilor sociale protejate prin norma de incriminare.

Un alt element demn de remarcat este și cel care privește renunțarea la unele dintre variantele normative pe care codul penal în vigoare le prevede, întrucât s-a considerat că gravitatea faptelor pe care acestea le incriminau nu mai este suficient de mare pentru a justifica intervenția legii penale (principiul proporționalității). Avem în vedere în mod special varianta prevăzută în prezent de art. 215 alin. 4 C.pen. 1969 și cunoscută sub denumirea de „înșelăciune prin cecuri”. În această situație, legiuitorul a ales soluția dezincriminării comportamentelor incriminate de Codul penal în vigoare și chiar și a celor care reprezintă infracțiune în acord cu art. 84 din Legea nr. 59/1934, Legea cecului. Prin Proiectul de lege de punere în aplicare a Legii nr. 286/2009 se intenționează modificarea textului amintit în sensul înlocuirii expresiei „constituie infracțiune” cu cea de „constituie contravenție”. În acest context, orice comportament care privește nerespectarea regimului juridic instituit în domeniul cecurilor nu va mai avea un text de incriminare care să se refere în mod expres la el. Cel mult, utilizarea unui cec completat necorespunzător pentru a induce în eroare pe altul, a obține un folos material injust și care produce o pagubă ar putea atrage răspunderea pentru varianta agravată a înșelăciunii comisă prin „mijloace frauduloase”.

La nivel de propunere de *lege ferenda* considerăm, că trebuie reflectat asupra soluției de dezincriminare a faptei de înșelăciune prin cecuri prevăzută în prezent în art. 215 alin. 4 C.pen.. În opinia noastră, această variantă ar trebui reintrodusă sub incidența legii penale într-o manieră expresă. Aceasta deoarece

lăsarea sa în totalitate în afara incidenței legii penale nu este adecvată pentru combaterea acestui fenomen deosebit de grav și de răspândit în cadrul relațiilor comerciale în prezent. Din acest motiv propunem incriminarea în continuare cel puțin a faptelor ce aduc atingere la regimul de emitere și de circulație a cecurilor, și descrise în legea cecului. Ar exista în acest fel o infracțiune de pericol care ar putea fi reținută în situații concrete și care ar garanta respectarea regimului juridic din acest domeniu. În plus o astfel de reglementare ar fi utilă pentru combaterea situațiilor de persistență în comportamentul antisocial, care denotă un nivel ridicat de pericol social.

În al doilea rând, tot cu valoare de propunere *de lege ferenda*, considerăm că ar trebui reconsiderată soluția de poziționare a infracțiunii de delapidare în grupa infracțiunilor de serviciu. Ceea ce a realizat legiuitorul în Noul Cod penal este o răsturnare a ierarhiei valorilor sociale ocrotite de norma de incriminare care definește infracțiunea de delapidare. Dacă în codul penal în vigoare delapidarea este îndreptată în principal împotriva relațiilor de tip patrimonial, și în secundar împotriva celor care privesc îndeplinirea în condiții de corectitudine a atribuțiilor de serviciu de către un funcționar, în noul cod raporturile vor fi inversate. În opinia noastră, însă, infracțiunea de delapidare este în principal o infracțiune contra patrimoniului și abia în secundar este îndreptată împotriva relațiilor de serviciu. În acest condiții, delapidarea ar trebui reintrodusă în această grupă de infracțiuni, pentru situațiile în care se aduce atingere, în principal, relațiilor de serviciu existând teste de incriminare care privesc infracțiuni de abuz în serviciu.

În al treilea rând, se consideră că legiuitorul trebuie să reflecteze și asupra soluției de preluare în Noul Cod penal a infracțiunilor de bancrută simplă și a celei de bancrută frauduloasă. Este adevărat că, așa cum am mai subliniat deja, prin acest demers cele două infracțiuni devin mai ușor de perceput pentru destinatarii legii penale. Pe de altă parte, principiul *nemo censetur ignorare legem* nu face vreo distincție în funcție de nivelul actului normativ în care se situează normele de incriminare, dar impactul normelor din codul penal este unul mai puternic, fapt ce contribuie, odată în plus, la realizarea efectului de prevenție generală în privința acestor fapte. Considerăm, însă, că un aspect negativ al acestei preluări a normelor de incriminare din legislația specială este acela că normele rămân, în continuare dependente de normele de complinire pe care legea de origine le conține. Acest aspect poate fi un real impediment în aplicarea corectă a normelor de incriminare și, implicit, în realizare a prevenției speciale în cazurile concret constatate. În aceste condiții, considerăm că textele legale care definesc infracțiunile de bancrută simplă și de bancrută frauduloasă ar putea fi mai ușor percepute și, implicit, mai ușor aplicate, dacă ar rămâne în cadrul actului normativ care reglementează regimul juridic al insolvenței comerciale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. LEGISLAȚIE

1. Constituția României;
2. Codul Penal în vigoare din 1969;
3. Legea nr. 301/2004 privind Codul penal;
4. Legea nr. 286/2009 privind Codul penal;
5. Codul procedură penală intrat în vigoare în 1969;
6. Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359/2006. Pentru elaborarea acestui studiu a fost avută în vedere forma cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cele operate prin Legea nr. 169/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505/2010;
7. O.U.G. nr. 86/2006 privind organizarea activității practicienilor în insolvență, Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 944/2006. Cea mai recentă modificare avută în vedere este cea intervenită prin efectul Legii nr. 85/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 327/2010;
8. Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 27 iulie 2005;
9. Legea nr. 82/1991, Legea contabilității, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 454 din 18 iunie 2008.

II. DOCTRINĂ ROMÂNEASCĂ

1. George Antoniu, Emilian Dobrescu, Tiberiu Dianu, Gheorghe Stroie, Tudor Avrigeanu, Reforma legislației penale, Editura Academiei Române, București, 2003;
2. G. Antoniu, Infrațiunile contra patrimoniului, în RDP nr. 4/2000, p. 9;
3. G. Antoniu, Ocrotirea penală a patrimoniului în dreptul comparat, R.D.P. nr. 2/2000, pag. 125-168;
4. Alexandru Bacaci, Raporturile juridice patrimoniale in dreptul familiei, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986;

5. Al. Boroi, C. Voicu, I. Molnar, M. Gorunescu, S. Corlățeanu, Dreptul penal al afacerilor, Ediția a 4-a, Dreptul penal al afacerilor, Editura C.H. Beck, București, 2008;
6. Al. Boroi, Drept penal, Partea specială, Editura C.H. Beck, București, 2006;
7. Al. Boroi, Drept penal, Partea generală, Editura C.H. Beck, București, 2006;
8. V.M. Ciobanu, G. Boroi, Drept procesual civil, Ediția a 4-a, Editura C.H. Beck, București, 2009;
9. S. Corlățeanu, Drept penal al afacerilor, Editura Pro Universitaria, București, 2008;
10. P.M. Cosmovici, Drept civil, Drepturi reale și obligații, Editura ALL, București;
11. T. Dima, Drept penal, Partea generală, vol I, Editura Lumina Lex, București, 2004;
12. Gh. Diaconescu, Infrațiuni în codul penal român, Editura Oscar Print, vol. I, București ;
13. Traian Dima, Drept penal, Partea generală, Editura Lumina Lex, București, 2004;
14. V. Dobrinoiu, N. Neagu, Drept penal, Partea specială, Editura Wolters Kluwer, București, 2011;
15. V. Dobrinoiu, N. Neagu, Drept penal, Partea specială, Editura Wolters Kluwer, București, 2008;
16. Vasile Dobrinoiu, Ciprian Raul Romițan, Norel Neagu, Nicolae Conea, Camil Tănăsescu, Maxim Dobrinoiu, Drept penal, partea specială, Editura Lumina Lex, București, 2004, Vol. II;
17. Vasile Dobrinoiu, Drept penal, Partea specială, București, Lumina Lex, 2002;
18. V. Dongoroz, S.Kahane, I.Oancea, I.Fodor, N.Iliescu, C.Bulai, R.Stănoiu, V.Roșca, Explicații teoretice ale Codului penal român, Editura Academiei, 1971, vol. III ;
19. I. Filipescu, A. Filipescu, Drept civil, Dreptul de proprietate și alte drepturi reale, Editura Universul Juridic, București, 2006;
20. Ion P. Filipescu, Drept civil. Dreptul de proprietate și alte drepturi reale, Editura Actami, București, 1996 ;
21. D. Florea, Infrațiunea de înșelăciune comisă prin utilizarea cambiei, biletului la ordin sau cecului, în Themis nr. 1/2005, p. 56;
22. L.Giurgiu, Domeniul public, Editura tehnică, București, 1997;
23. C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, Drept civil român, 1929;
24. T. Hâj, Natura juridică a răspunderii pentru fapta de a emite bilete la ordin fără să existe acoperirea necesară în contul bancar, în Dreptul nr. 8/2000, p. 144.;

- 25.M. Hotca, Bancruta frauduloasă, Editura C.H. Beck, București, 2008;
- 26.M. Hotca, Discuții referitoare la genul infracțiunii de bancrută frauduloasă, în Revista Dreptul nr. 3/2008, pag. 187
- 27.O.Loghin, A.Filipaș, Drept Penal Român-parte specială -, Editura Șansa, București, 1992;
- 28.O.Loghin, T.Toader, Drept penal român, partea specială, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Șansa, București, 1997;
- 29.J. Manoliu, Gh. Durac, Drept civil, Drepturi reale principale, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1994;
- 30.Florea Măgureanu, Drept procesual civil, Ed. a V-a, Ed. All Beck, 2002;
- 31.T. Medeanu, B. Medeanu, Înșelăciunea cu cecuri și bilete la ordin, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 2004
- 32.Constantin Mitache, Drept penal român, partea generală, ediția a III-a, revăzută și adăugată, Editura Șansa, București, 1997;
- 33.Gh. Nistoreanu, Costică Păun, Criminologie, Editura Europa Nova, București, 2000 ;
- 34.Gh. Nistoreanu, V.Dobrinioiu, Al.Boroi, I.Molnar, I.Pascu, V.Lazăr, Drept penal, partea specială, Editura Europa Nova, București, 1997;
- 35.Gh. Nistoreanu, Al.Boroi, I.Molnar, V.Dobrinioiu, I.Pascu, V.Lazăr, Drept Penal-parte specială-, Editura Europa Nova, București, 1999;
- 36.I. Pascu, Drept penal, partea generală, Editura Hamangiu, București, 2007;
- 37.I. Pascu, M. Gorunescu, Drept penal, partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008;
- 38.Eugeniu Safta Romano, Contracte civile, Editura Polirom, București, 1999;
- 39.C. Stătescu, C. Bârsan, Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, Ediția a II-a, Ed. All, București, 1994;
- 40.O. A. Stoica, Drept penal, partea specială, Editura didactică și pedagogică, București, 1971;
- 41.O. A. Stoica, Drept penal, partea specială, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976;
- 42.F. Streteanu, Drept penal, Partea generală, Editura Rosetti, București, 2003;
- 43.Teodor Teodorescu, Consecințele penale ale emiterii unui cec fără acoperire în total sau în parte, în Dreptul nr. 10/1998 ;
- 44.T. Toader, Drept penal, partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008;
- 45.G. Tudor, Înșelăciunea în convenții, Editura Hamangiu, București, 2007;
- 46.Gh. Vizitiu, Înșelăciunea în contracte comerciale prin folosirea biletului la ordin, în Dreptul nr. 2/2001, p. 117;
- 47.S. Zilberstein, V. M. Ciobanu, I. Băcanu, Drept procesual civil, Executarea silită, Editura Lumina Lex, București, 1998.

48.M.Zolyneak, Drept penal, partea generală, vol. II, Iași, 1976.

III. BIBLIOGRAFIE STRĂINĂ

- Francesco Antolisei, Manuale di diritto penale, Giuffre Editore, Milano, 1994;
- Giuseppe Bettiol, Diritto penale, parte generale, Ottava edizione, Cedam, Padova, 1973;
- L. P. Arbetman, E. L. O'Brien, E. T. McMahan, Street Law, A Course in Practical Law, 4thed, West Publishing Company, St. Paul, N. Y., San Francisco, 1990;
- A. Bequai, Computerrelated crime, Council of Europe, Strasbourg, 1990;
- G. Fiandaca, E. Musco, Diritto penale, parte generale, Zanichelli Editore, Bologna, 1995;
- Carlo Fiore, Diritto penale, vol. I, Torino, 1993;
- Jerome Hall, General Principles of Criminal Law, Seconde edition, New York, 1960;
- Isabelle de Lamberterie, Les techniques contractuelles suscitées par l'informatique, Paris, 1977
- Micael Levi, Prevenirea fraudelor, 1995;
- Jean Pradel, Droit pénal européen, Dalloz, Paris, 1999 ;
- Jean Pradel, Droit pénal compare, Dalloz, 1995 ;
- Jean Pradel, A. Varinard, Les Grandes arrêts du droit penal general, 5eme edition, Dalloz, 2005 ;
- Ph.Robert, Les comptes du crime, Paris, Editura Le Sycomore, 1985
- M.Killias, Précis de criminologie, Berna, Stamempfil and Cie S.A., 1991 ;
- G. Stefani, G. Levasseur, B. Bauloc, Droit penal general, Ed. Dalloz, Paris, 1997.